Valtiovarainministeriö, budjettiosasto, 23.5.2016

Budjettineuvos Kirsti Vallinheimo VNS 5/2016 vp.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Asia: VNS sisäisestä turvallisuudesta 5/2016 vp.

Valtiontalouden kehyspäätökset pääministeri Sipilän hallituksen aikana koskien SM/sisäistä turvallisuutta:

JTS/Sisäministeriön hallinnonala 2017-2019 (syksy 2015)

Sisäministeriön pääluokan määrärahataso on kehyskaudella n. 1,3 mrd. euroa. Hallitusohjelmassa panostetaan sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon. Vuosien 2017—2019 lisäpanostuksesta varataan sisäministeriön hallinnonalan eri kohteisiin vuosittain yhteensä 28,5 milj. euroa.

Hallinnonalalla huolehditaan strategisesti tärkeiden operatiivisten tietojärjestelmähankkeiden toteuttamisesta tehokkaasti ja ennakkosuunnitelmien mukaisesti.

Poliisin palvelukyky ja toiminnan laatu kiireellisissä hälytystehtävissä ja rikosten selvittämisessä sekä lupahallinnossa ja liikenneturvallisuustyössä pyritään pitämään nykyisellä tasolla. Poliisin määrärahoihin kohdistuu hallitusohjelmaan sisältyneen rangaistusmääräysmenettelyn käyttöalan laajentamisen johdosta säästöä 1 milj. euroa v. 2018 ja 2 milj. euroa v. 2019.

Euroopan turvallisuustilanne ja Suomen rajaturvallisuustilanne ovat muuttuneet perusteellisesti eikä näköpiirissä ole nopeaa käännettä parempaan. Rajavartiolaitos on sopeuttanut toimintaansa käytössä oleviin määrärahoihin keventämällä organisaatiota, tehostamalla prosesseja ja työvoiman käyttöä sekä hyödyntämällä entistä enemmän tekniikkaa. Rajanylitysliikenne itärajalla on laskenut.

Hätäkeskuslaitoksessa valmistaudutaan muiden viranomaisten kanssa yhteiskäyttöisen hätäkeskustietojärjestelmän, Erican, käyttöönottoon maaliskuun 2017 loppuun mennessä.

Maahanmuuttohallinnon toimintaan vaikuttaa merkittävästi turvapaikanhakijoiden lisääntynyt määrä. Kehyskauden hakijamääriä on vaikea ennakoida. Talousarvioesityksen määrärahat on mitoitettu 15 000 turvapaikanhakijan mukaan. Turvapaikkahakemusten käsittelyä nopeutetaan edelleen. Myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt sijoitetaan mahdollisimman nopeasti kuntiin. Sujuva ja nopea turvapaikkahakemusten käsittely hillitsee pitkällä tähtäimellä turvapaikanhakijoiden vastaanoton kokonaiskustannuksia, kun turvapaikanhakijoiden odotusaika vastaanottokeskuksissa ei pitkity. EU:n yhteiset päätökset Välimeren alueen vaikean pakolaistilanteen johdosta uudelleen sijoittaa turvapaikanhaki-

joita vaikuttavat myös Suomeen. Kiintiöpakolaisten määrä vuositasolla on tarkoitus pitää 750—1050 henkilössä.

JTS/Sisäasiainministeriön hallinnonala 2017-2020 (huhtikuu 2016)

Sisäministeriön hallinnonalan pääluokan määrärahataso on 1,4 mrd. euroa v. 2017 ja laskee 1,3 mrd. euroon v. 2020. Hallitusohjelmassa panostetaan sisäiseen turvallisuuteen ja oikeudenhoitoon. Hallinnonalalla tarvitaan edelleen toiminnan tehostamista ja rakenteellisia uudistuksia. Sisäinen turvallisuus säilytetään riittävällä tasolla.

Poliisitoiminta sopeutetaan käytössä oleviin resursseihin. Tehtävät suoritetaan tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla olosuhteiden vaatimassa tärkeysjärjestyksessä. Poliisitoimeen kohdistuvat säästövelvoitteet kehyskaudella ovat merkittäviä, ja niillä on vaikutusta poliisin henkilöstön määrään ja edelleen toiminnallisiin tulostavoitteisiin. Poliisi saattaa aiemmat rakenneuudistukset loppuun ja lähtee siitä, että uudistukselle asetetut säästötavoitteet toteutetaan. Poliisin hallintorakenneuudistus PORA III -säästötavoitteita ja toiminnallisia linjauksia tarkastellaan. Hallinto- ja tukitehtävien kehittämisen tavoitteena on tuottavuuden ja yhdenmukaisuuden lisääminen, prosessien kehittäminen sekä digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen. Poliisin toimintamäärärahoja ehdotetaan lisättäväksi 5 milj. eurolla v. 2017 ja kehyskauden loppuvuosina 10 milj. eurolla. Lisäresursseilla mahdollistetaan muun muassa harmaan talouden torjunnan säilyttäminen nykytasolla sekä liikennevalvonnan tehostaminen. Kielteisten turvapaikkapäätösten toimeenpanemiseksi poliisin paluukuljetuksiin ja tulkkauksiin varataan lisärahaa 11,7 milj. euroa vuodelle 2017 ja kehyskauden loppuvuosille 3,2 milj. euroa. Suojelupoliisin toiminnan turvaamiseen kohdennetaan 2 milj. euron vuosittainen lisämääräraha.

Euroopan turvallisuustilanne ja Suomen rajaturvallisuustilanne ovat muuttuneet perusteellisesti eikä näköpiirissä ole nopeaa käännettä parempaan. Parhaillaan toimeenpantavan Rajavartiolaitoksen talouden sopeuttamisohjelman lisäksi toteutetaan suunnittelukauden loppuun saakka jatkuvat julkishallinnon säästövelvoitteet. Rajavartiolaitos on sopeuttanut toimintaansa keventämällä organisaatiota, tehostamalla prosesseja ja työvoiman käyttöä sekä hyödyntämällä entistä enemmän tekniikkaa. Suunnitelmissa on tehostaa itärajan valvontaa palauttamalla työpanosta rajatarkastuksista rajanvartiointiin. Rajavartiolaitoksen kalustohankintoihin varataan lisämäärärahaa vuosille 2018—2019 yhteensä 6 milj. euroa siten, että Rajavartiolaitos voi hankkia kaksi uuden konseptiveneen (Merivene 15) mukaista venettä.

Pelastustoimen uudistus toteutetaan sote- ja aluehallintouudistuksen yhteydessä muodostettavien maakuntien pohjalle. Uudistuksella tavoitellaan tehokkaampaa ja taloudellisempaa järjestelmää, ja sen avulla varmistetaan pelastustoimen resurssien tehokas käyttö niin, että pelastustoimen toimintavalmius ei heikkene. Hätäkeskusuudistus on loppusuoralla painopisteen ollessa tällä hetkellä hätäkeskustietojärjestelmän käyttöönotossa ja viranomaisten yhteisen tilannekuva- ja kenttäjohtojärjestelmän kehittämisessä. Tavoitteena on varmistaa uuden hätäkeskusjärjestelmän käyttöönotto ja häiriötön hätäkeskustoiminta, mitä varten Hätäkeskuslaitokselle varataan kehyskaudelle lisärahoitusta 2 milj. euroa vuosittain.

Maahanmuuttoon ja turvapaikkahakemusten käsittelyprosessiin liittyvät viranomaistoiminnot ja vastaanottotoiminta ovat olleet suurien haasteiden edessä. Turvapaikanhakijamäärä kasvoi v. 2015 voimakkaasti. Maahanmuuttoviraston resursseja lisättiin. Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toiminta ja päätöksenteko pyritään mahdollistamaan määritellyissä ajoissa (turvapaikkapäätökset 3 kuukaudessa ja perheenyhdistämispäätökset 9 kuukaudessa). Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin varataan määrärahan lisäystä 16,4 milj. euroa v. 2017 ja 6,5 milj. euroa v. 2018 ja vähennystä 0,1 milj. euroa v. 2019 ja 2,6 milj. euroa v. 2020 verrattuna syksyn kehykseen. Johtuen vuodelle 2016 kohdistuvasta Maahanmuuttoviraston suuresta päätösmäärästä tulee vastaanoton piirissä vielä vuonna 2017 osittain olemaan hakijoita, jotka tulivat maahan vuonna 2015, ja jotka ovat valittaneet saamastaan päätöksestä hallinto-oikeuteen, tai jotka edelleen odottavat kuntapaikkaa. Keskimääräinen kuntaan siirtyminen on vuonna 2015 hidastunut (keskimääräinen oleskeluluvan myöntämisen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika 3,8 kk) verrattuna vuoteen 2014 (tuolloin 1,5 kk).

Valtion ostopalveluna ulkopuolisilta tilaaman vastaanottotoiminnan menotasoa tarkistetaan. Momentin kehys perustuu vuosittaiselle 10 000 turvapaikanhakijamäärälle. Noin tuhannen hakijan aiheuttamat vastaanottomenot maksetaan osittain valtion omien vastaanottokeskusten toimintamenomäärärahoista. Edellinen kehys on arvioitu siten, että yksi turvapaikka vastaanottokeskuksessa maksaisi keskimäärin 12 000 euroa vuodessa eli n. 33 euroa vuorokaudessa. Arviota nostetaan siten, että uusi määrärahataso mahdollistaisi sen, että yhden turvapaikanhakijan paikka maksaisi keskimäärin 18 000 euroa vuodessa eli n. 50 euroa vuorokaudessa. Lisäksi lisämäärärahaa suunnattaisiin keskusten vartiointiin ja tilavarautumiseen. Kehykseen ehdotetaan täten lisärahaa vastaanottoon 18 milj. euroa vuosittain. Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavan tukimäärärahan tasoa alennetaan vuosittain 13 milj. eurolla huomioon ottaen mm. ne alentavat seikat, että ateriapalvelut tarjoavissa vastaanottokeskuksissa vastaanottoraha on pienempi ja alaikäisten tuki on pienempi kuin aikuisten.

Liite: Momenttikohtainen kehys Poliisin ja RVL:n momenttien määrärahojen osalta (ei julkinen).

Mahdollinen lisärahoitustarve

Kehyksillä pyritään varautumaan tuleviin menoihin. Kaikkia yllättäviä tapahtumia ei luonnollisestikaan pystytä ennakoimaan. Euroopan maahanmuuttokriisi saattaa aiheuttaa heijastusvaikutuksia myös jatkossa valtion talousarvion sisäisen turvallisuuden momenteille. Euroopan raja- ja merivartiojärjestelmään ollaan uudistamassa, samoin Dublin-säännöstöä ja siihen liittyviä menettelyjä. Kummastakin paketista saattaa tulla myös kansallisia lisäresurssitarpeita. Sen osalta miten niiden rahoitus hoidetaan, ei ole vielä tehty linjauksia. Päätökset ja näin ollen arviot muutosten vaikutuksistakin ovat kesken.

Tässä vaiheessa ei pysty ennakoimaan sitä, onko valtion talousarviosta tulevaan lisärahoitukseen mahdollisuuksia vai hoidetaanko rahoitus esim. uudelleenkohdennuksin. Lisämenot (ja niiden ajoituksetkin) ovat auki.